

אלפרד טניסון

ונפש הַיָּוֵד קלחה אל עורקי

שני קטעים מתוך המונודרמה השירית "מוד"

מאנגלית: צור ארליך

"מוד" (Maud) הוא ממחזורי השירים הארוכים של אלפרד לורד טניסון (1809-1892). זהו יומן־אהבה בדיוני, שיש בו, כמיטב הנוהג במאה התשע־עשרה, מתח מעמדי, שיברון לב ומוות בדו־קרב. זו היצירה הגדולה הראשונה שטניסון פרסם לאחר שעלה לגדולה ונתמנה, ב־1850, למשורר החצר, המשורר הלאומי של אנגליה, יורשו של ויליאם וורדסוורת'.

חלקה הראשון של היצירה, ראשון מבין שלושה, מתאר את התאהבותו הנפתלת והמהוססת של המספר במוד. השיר המובא כאן מחלק זה מדגים את רגשותיו המעורבים כלפי העלמה – כאן, על שהיא שרה בעליצות תמימה וטיפשית שיר של חיילים היוצאים ליהרג בקרב. בהמשך היצירה מתערב אחיה של מוד. הוא מנסה להרחיק את אחותו מן המספר, ולקרבה למחזור אחר, מיוחס יותר. בין היתר עורך האח נשף ריקודים ומזמין את המחזור ולא את המספר, וזה האחרון מחכה כל הלילה בגינת החווילה. הַמְתַנְתוּ זו מתוארת בשיר השני המובא כאן, "בואי לגינה, מוד", שהוא השיר המפורסם ביותר במחזור. בהמשך הורג המספר את האח בדו־קרב, בורח, ושומע על מותה של מוד שבורת הלב.

המספר ביצירה מתאפייין במצבי רוח משתנים, בסערות נפש ובהליכה על גבול השפיות. הדבר משתקף בתבנית השירים ובמשקלם, במקור ובתרגום כאחד: שורות מוזיקליות באורך משתנה, ומשקל סדור ביסודו אך משובש ותזזיתי במתכוון. את "בואי לגינה, מוד" תרגמתי בהזמנתו הנדיבה של שי סנדיק. תרגומי לו מופיע כנספח מיוחד לספר "אליזבת איננה" מאת אמה הילי, בתרגומו של סנדיק ובהוצאת סנדיק ספרים. תמיכת "קרן תקווה" אפשרה לי את תרגום השיר הנוסף, המתפרסם כאן לראשונה.

צ"א

בואי לגינה, מוד

בואי לגינה, מוד;
עטלף הליל עף אלי שחר.

בואי לגינה, מוד;
אני כאן לבדי בשער.

יערה מערה פה ריחה שנחמד
ובשם ורדים על כל שעל.

כי צפריר כבר פוזז בזהב,
וכוכב האהבה הגבוה
מחזיר באור אשר היא תאהב
על מטת שמי נרקיס ובהק.
באור החמה אשר היא תאהב,
הלוך והחור וגווע.

כל הלילה שמעו שיחי הורד
תף וכנור וחליל,
ותריסים ביסמין, בסחרחרת גוברת,
רקדו לקצב הצליל –
עד שקט צנח עם בת שחר חזרת
ועגול הירח הצליל.

לשושן אמרתי, "יש רק אחד
שלבך באמת מבקש.
מתי הרוקדים ישאירוה לבד?
התישה המחול העקש".

כבר חצי־הירח באפק אבד,
והיום כבר חצי־מדליק אש;
וחלש על חולות, אף עלי דרכים חד,
הד גלגל מתרחק נוקש.

אמרתי לורד, "שעת לילה עוברת
ביין ובשיר הלולי.

הוי, אביר אהבות, אנחתך לב שוברת
בנשף הזה הלילי,
אך שלך לא תהיה היא", נשבעתי לורד,
"רק שלי, לנצח שלי".

ונפש הורד קלחה אל עורקי
כשהלמו נגינות בנשף.

מול אגם הגנה קדתי עת ארפה
כי פלגך בזרימה מכנפת
רן ממנו לאחו, וממנו רגע
לחרשה, אחותנו בנפש;

מהאחו שבו את ישנך כשאינה,
כי רוכן בו הרוח הרך
ומציב פרחי סגל כחלים פעינך
על עדי־עקבות שדרכת –
אל חרשת מפגשינו, עדני ועדנך
במסתור שבקרחת.

לבלובי הלכן בשטה הצנומה
לא נרעדו ולא שחו.

פריחה חלבית ערסלה את עצמה,
מרגנית נמנמה באחו.

רק עינו של הורד לא נעצמה,
רק פרחי השושן לא נחו,

כי את מה שהבטחת הם נצרו בצמא,
ובכים אל השחר – לך הוא.

מוד, חלק א, שיר 5

צִלְלִיל מֵאַצֵּל עֵץ הָאֲרוֹז
 בְּאֶחוֹ לְרִגְלֵי הַטִּירָה:
 הִיא שָׁם וְהִיא שָׂרָה מְלוּדֵיהַ מְכַרְתַּת,
 בְּלִדָּה לֹוְהֶבֶת, שִׁיר לְכַת, שִׁיר אוֹן,
 שִׁיר צְבָאִי כְּקִרְיַאת חֲצוּצָרָה!
 שָׂרָה בְּפָרוֹס יָרַח זִיו עֲלוּמִיָּה,
 בְּשַׁחַר חִיָּיה, שַׁחַר הַיּוֹם,
 שִׁיר שֶׁל גְּבָרִים הַעוֹמְדִים בְּשִׁרְיוֹן,
 רֵן בְּלִבָּם וְלוֹהֵט מְרָצִם
 לְצַעֵד בְּמִקְצַב הַנְּגוֹן הַשְּׁמִיחַ
 לְמוֹת בְּעַד אֲרָצִם.

מוֹד בְּעַדְנַת מְרָאִיָּה,
 בְּקוֹל פְּרָא פּוֹרַע בְּשָׁמַי הַשְּׁלֵמוֹת,
 בְּרִגְלִים כְּלֶשֶׁם עַל דְּשָׂא מוֹרִיק;
 מוֹד בְּחִנּוּה וּבֵאוֹר נְעוּרֵיָּה
 שָׂרָה עַל מוֹת, וְעַל כְּבוֹד בְּלִי־מוֹת.
 לְהַבְכוּתֵנִי עַל זְמַן קָר וְעָרִיק
 וְעַל עֲצָמֵי הַנְּגָר וְגוֹרַע.

שְׂתַק, הִיפֵּה! הַשְּׁקֵט, צִלְלִיל!
 דָּם, כִּי אֶתָּה מְעַרְבֵּל אֶת הַדַּעַת
 בְּגִיל שְׂאִינֵנִי יְכוֹל לְהַכִּיל,
 בְּתַפְאֲרַת שְׁלֵא כְּדַת.
 דָּם! לֹא אֲשַׁמַּע אוֹתְךָ עוֹד,
 כִּי הַמֶּתֶק שְׁלֶךְ מִשְׁדְּלֵנִי כְּחִלְלִיל
 לְלַכַּת לְאַחוֹ, לְפַל שְׁעוֹת
 לְרִגְלִים בְּאֶחוֹ וְלִהְשֵׁתָאוֹת;
 לֹא רִגְלֵיָּה, שְׂאִין הֵן לֹא לְשֵׁם, לֹא בְּהֵט;
 לֹא לָהּ, לֹא רִגְלָהּ: רַק לְצִלְלִיל.

מְלַכַּת בְּנוֹת הַוּוֹד אֲשֶׁר בְּגָנִים,
 חֲדָלוּ הַמְּחוֹלוֹת; מָה לָּךְ שָׁם?
 בּוֹאִי בְּמִשִּׁי, בְּכָרֶק הַפְּנִינִים,
 מְלַכָּה בַת וְרָדִים וְשׁוֹשֵׁן;
 זְרַחִי בְּתִלְתֵּל וּבְזוֹהַר פָּנִים,
 שְׁמִשִּׁי לְפָרְחִים שְׁמִשֵּׁם.

אִז בְּשַׁעַר צְנֻחָה דְּמַעַת
 שְׁעוֹנִית כְּמַעֲיֵן מִכְּפָה.
 הִיא בְּאֵה, יוֹנַת־תַּמְת־
 לְבָבִי, אוֹר חִי. הָאֲזוּכָה?
 קוֹרָא וְרַד אָדָם: "הִיא כְּבָר פֹּה כְּמַעֲט".
 "בְּאֶחוֹר", וְרַד צַח מִכְּפָה.
 הַנּוֹרִית מְסִכִּיתָה: "אֲנִי שׁוֹמַעַת";
 הַשׁוֹשֵׁן סָח: "אֲנִי מְחַכֶּה".

הִיא בְּאֵה, חֲלָקִי, אוֹצְרִי;
 הַלוֹכָה רְחִיפַת אָמֵן.
 יִשְׁמְעֵנָה לְבִי וַיִּמְרִיא
 גַּם לוֹ בְּעֶפְר נְטִמָּן;
 יִשְׁמְעֵנָה בְּשָׂרִי וַיִּמְרִיא
 גַּם לוֹ מֵת זֶה עֵדֵן וַיִּזְמָן;
 לְרִגְלֵיָּה יָקוּם וַיַּחֲלֵל עֶפְרִי
 וַיִּפְרַח בְּגוֹנֵי אֲרָגְמָן.